

3a. Kim Malthes-Bruuns brev til Hanne

Brevet er afsendt den 4. april 1945 fra Vestre fængsel, hvor Kim Malthes-Bruun sad fængslet inden han d. 6. april 1945 blev henrettet af Gestapo, det nazistiske Tysklands hemmelige politi.

Kim Malthes-Bruun (1923-1945), dansk sømand og modstandsmand.

Min egen lille Unge.

Jeg blev i Dag stillet for en Domstol og dømt til Døden.

Et forfærdende Budskab for en lille Pige paa tyve Aar. Jeg har faaet Lov at skrive dette Afskedsbrev, og hvad skal Jeg skrive. Hvorledes skal denne min Svanesang saa forme sig. Tiden er kort – Tankerne mange, hvad er det sidste og dyreste, jeg kan give dig, hvad ejer jeg, som jeg her i Afskeden kan give dig, saa du med Sorg og dog med et lykkeligt Smil lever videre, vokser og bliver stor.

Vi sejlede paa det vilde Hav, vi mødte hinanden fortrolige som legende Børn, og vi elskede hinanden. Det gør vi endnu, og det vil vi blive ved med, men en Dag skilte Storme os, jeg stødte paa Grund og sank, du blev skyllet op paa en ny Kyst, du skal leve videre i en ny Verden. Du skal ikke glemme mig, det forlanger jeg ikke, hvorfor skulde du glemme noget, der er saa skønt, men du maa ikke blive afhængig af det, du skal glide videre lige let og dobbelt lykkelig, for Livet skænkede dig paa din Vej det dejligste dejlige. Riv dig løs, lad dette lykkeligste lykkelige være alt for dig, lad det straale som det stærkeste og klareste af alt, men lad det kun være et af de gyldne Minder, lad det ikke blænde dig, saa du ikke kan se alt det dejlige, du har til gode. Du maa ikke blive tung, du skal blive moden og rig, hører du, min egen kære Unge.

Du lever videre og vil møde andre dejlige Eventyr, men lov mig, det skylder du alt det, jeg har levet for, at aldrig vil Tanken om mig stille sig mellem dig og Livet. Husk jeg er en Kerne i dig, og at jeg forlader dig, betyder kun, at alene Kernen lever videre. Den skal være sund og naturlig, den skal ikke optage for megen Plads, og efterhaanden som større og vigtigere Ting kommer for, skal den glide i Baggrunden og netop være en lille Del af en Jordbund, der er fuld af Lykke og Udvikling.

Du føler en Skæren i Sindet, det er Sorgen, siger man, men Hanne, se længere, vi skal dø, og om jeg sover hen lidt før eller senere, det kan hverken du eller jeg sige, om det er godt eller ondt.

Jeg tænker paa Sokrates¹, læs om ham, og du vil høre Platon² udtale, hvad jeg føler lige nu. Jeg holder grænseløst meget af dig, men ikke mere nu, end jeg altid har gjort. Der er ikke noget, der skærer mig i Hjertet, saadan er det nu engang, og det skal du indse. Jeg har noget, der lever og brænder i mig – en Kærlighed, en Inspiration, kald den hvad du vil, men noget som jeg endnu slet ikke havde fundet Udtryk for. Nu dør jeg, og jeg ved ikke, om jeg har tændt en lille Flamme i et andet Sind, en Flamme som skal overleve mig, men endda er jeg rolig, for jeg har set og ved, at Naturen er rig, ingen mærker om nogle enkelte Spirer bliver traadt

¹ Sokrates: græsk filosof (469 f.Kr.-399 f.Kr.).

² Platon: græsk filosof og Sokrates' elev (ca. 428/427 f.Kr.- 348/347 f.Kr.).

under Fode og dør derved. Hvorfor skulde jeg saa fortvivle, naar jeg ser al den Rigdom, som endda lever.

Løft Hovedet du mit Hjertes aller dyrebareste Kerne, løft og se, Havet er blaat
40 endnu, det Hav som jeg elskede, og som har indhyllet os begge. Lev du nu for os
begge. Jeg er væk og borte, og det, der er tilbage, er ikke et Minde, som gør dig til
Kvinde i ...s Stil, men til en Kvinde, der er levende og varm, moden og lykkelig.
Ikke noget med at hæve dig for at sidde oven paa Sorgen, for saa stivner du og bli-
ver hellig i din Tro paa mig og paa dig selv, og du vil miste det, jeg elskede højest
45 af alt hos dig – nemlig din Kvindelighed.

Husk, og det sværger jeg dig til er sandt, at al Smerte bliver til Lykke, men kun
de færreste vil nogen Sinde senere indrømme det overfor sig selv. De hyllede sig³ i
Smerten, og Vanen fik dem til at tro, at det stadig var Smerte, og de hyllede sig
stadig i den. Sandheden er, at efter Smerte kommer Dybde, og efter Dybden kom-
50 mer Frugt.

Se, Hanne, en Dag vil du møde en, der vil være din Mand, og vil Tanken om
mig saa ikke skyde igennem dig, du vil maaske i Bunden have en svag Følelse af,
at du svigter mig eller noget, der er rent og helligt i dig. Hanne, se op igen, se ind i
mine smilende blaa Øjne, og du vil forstaa, at den eneste Maade, du kan svigte
55 mig paa, er ved ikke helt at følge ethvert naturligt Instinkt. Du ser ham, og lad dit
Hjerte flyde ham i Møde. Ikke for at drukne Sorgen, men fordi du elsker ham af et
ærligt Hjerte. Du vil blive meget, meget lykkelig, for du har faaet en Grund, hvor
endnu for dig ukendte Følelser vil gro frodigt.

Du maa hilse Nitte⁴, jeg har tænkt en Del paa at skrive til hende, men ved ikke
60 rigtigt om jeg har Tid, det er, som om jeg føler, at jeg kan gøre mere for dig, og du
er Indbegrebet af alt levende Liv for mig. Jeg skal have blæst alt det Liv, der findes
i mig, over i dig, saa det kan fortsætte, og saa lidt som muligt gaa til Spilde, saa-
dan er min Natur engang.

Din ikke for evigt

65 Kim.

³ *hyllede sig*: svøbte sig.

⁴ *Nitte*: Kim Malthe-Bruuns tante.

3b. Herman Bangs brev til Peter Nansen

Brevet er afsendt den 3. december 1883 fra København.

Herman Bang (1857-1912), dansk journalist og forfatter.

Min kære Nansen¹. Naar jeg ikke har skrevet dig til, min Ven, er det sandelig ikke, fordi jeg ikke har tænkt paa dig eller — skal jeg være saa oprigtig at sige det? — har længtes efter dig. Men min Sverig-Tur og siden en utrolig Træthed har hindret mig i alt. Jeg tror, at Fraværelse nærmer Mennesker til hinanden, og jeg skal sige dig hvorfor. Naar vi er sammen, er vi altfor bange for at synes latterlige og kalder altfor gerne Følelse for Sentimentalitet. Adskilte faar vi mere Mod til at være os selv. Hvor vort Samfund dog er dumt og prude² og forsigtigt. Tusind Hensyn og Love hindrer os i vort Samliv med Kvinder, og Mændenes indbyrdes Samliv hæmmes af en evig Frygt for Sentimentalitet, der binder vor Tunge og lader os

10 leve hver for sig — ensomme og utilfredse. Men det vil ikke blive anderledes.

Ret meget haaber jeg, du nu vil være lidt flittig. Ogsaa for Pengenes Skyld. Du ved ikke, med hvilken Ængstelse jeg tænker paa din pekuniære³ Fremtid. Der hører saa megen Energi til at skaffe sig virkelige Indkomster ved sin Pen. Men det er mit Haab, at du nu, hvor min Tilbagetræden fra »Tidenden«⁴ er et Faktum —

15 (...) fra første Mai, vil helt blive min Efterfølger. Jeg beder dig derfor kun at paalægge dig lidt »Reserverthed« indtil da for ei unødigt at forskrække.

Hvorhen *min* Vei gaar, ved jeg ikke. Men jeg frygter mer for Jer andres Fremtid end for min egen. For mig er Livet kun Arbeidet, Uroen og den evige Bevægelse, for Jer skulde det have et Indhold. I skal *leve*, mens I arbejder. »Fædra«⁵ er Dagens

20 Løsen⁶. Det er vanskeligt for mig at sige dig, om det er en Seir. Mange har vel følt sig skuffet, mens andre — de fleste — er forbausede. Den store Beherskelse af Stoffet og Stilens »musikalske« Skønhed beskæftiger mest. En af mine Modstandere sagde til Bierring⁷ Man kan ikke nægte det, Bang har altid en Overraskelse beredt. Nu gaar han hen og laver et virkeligt Kunstværk. Selv føler jeg en dyb

25 Tomhed. Undertiden er det, som skulde jeg ophøre at leve nu, da dette er forbi. Hvor fattigt dog dette at gyde al sin Smerte ud i Tankeløshedens uendelige Kar — og tankeløst er netop Publikum. (...)

Det falder mig pludselig ind, at du har bedt mig skrive lidt oplivende. Det vilde være mig umuligt at skrive muntert. Jeg skal sige dig. Naar jeg er sammen med

30 Mennesker, behersker jeg mig. Mine faa Brevtimer stjæler jeg fra min Ensomhed, der sjælden er rosa i Farven. Min Sverigs Reise gik saa lala⁸. Med færre Folk og ringere »Aande« end i Upsala. Jeg talte⁹ umanerlig slet den første Dag, med stor Verve¹⁰ den næste.

Skriv mig nu snart til, kære Nansen. Vær flittig og tænk en Gang imellem ven-

35 ligt paa

Din

Herman.

¹ (*Peter*) Nansen: (1861-1918), dansk forfatter, journalist og forlægger.

² *prude*: (fransk), sippet, snerpet.

³ *pekuniære*: pengemæssige.

⁴ »Tidenden»: Avisen Nationaltidende.

⁵ »Fædra»: Herman Bangs anden roman, der udkom få dage inden dette brev.

⁶ *er Dagens Løsen*: er på manges læber; noget, man taler om.

⁷ *Bierring*: journalist og redaktionssekretær ved Nationaltidende.

⁸ *saa lala*: sådan nogenlunde.

⁹ *talte*: holdt foredrag.

¹⁰ *Verve*: livfuldhed.

3c. Asta Nielsens brev til Sophus Claussen

Brevet er afsendt den 29. januar 1917.

Asta Nielsen (1881-1972), dansk filmskuespiller.

Kære Hr. Sophus Claussen¹.

Min hjerteligste Tak for det overmaade dejlige Digt, De saa elskværdigt i Dag sendte mig; det var mig en stor Glæde at læse det og den fordobledes naturligvis derigennem, at De sendte mig det. Maleren Karsten var her i Dag — han maler
5 mig jo for Tiden — og han sagde, De mente, man muligvis kunde lave en Film over Digtet; jeg kan ikke selv tænke mig hvordan; men det vilde glæde mig meget at høre Deres Plan, og det vilde glæde mig endnu mere at lære Dem at kende. Jeg husker godt, at De engang var fortørnet over, at jeg, som Modsætning til den danske Type, repræsenterede dansk Filmkunst i Frankrig; jeg tror ogsaa at huske, at
10 Poul Reumert² heller ikke vandt Deres Bifald. Maa jeg have Lov — efter at have læst ”Pan og Diamanten”³ at give Dem en af de mest rosende Betegnelser jeg ved: De er ved Gud, heller ikke nogen dansk Type!

Og maa jeg saa have Lov at spørge, om De ikke kunde tænke Dem at indtage Deres Formiddagswisky hos mig i Morgen Tirsdag ved 2½-3 Tiden; paa den Tid
15 ”staar” jeg for Hr. Karsten, og vi kan da saa rart faa Tid til at høre og diskutere ”Pan” paa Lærredet.

Idet jeg haaber at se Dem, rækker jeg Dem min Haand som Tak for Digtet og sender Dem mine hjerteligste Hilsner.

Deres paa Forhaand hengivne

20 Asta Nielsen

¹ *Sophus Claussen*: (1865-1931), dansk forfatter.

² *Poul Reumert*: (1883-1968), dansk skuespiller.

³ ”*Pan og Diamanten*”: det omtalte digt af Sophus Claussen.

3d. Svend Otto Nielsens brev til sin mor

Brevet er afsendt den 27. april 1944.

Svend Otto Nielsen (1908-1944), dansk lærer og modstandsmand.

Kære lille Mor.

Du har vel allerede erfaret, at jeg ikke længere er blandt de Levendes Tal. Græd ikke over mig, kære Mor, vi skal jo alle dø, se at komme over det, min kære Mor, hurtigst muligt.

⁵ Jeg tager det selv ganske roligt, er ikke Spor bange, jeg haaber, jeg gaar over i en bedre Verden.

Du har været mig en god Moder. Kærligere Menneske end du findes ikke. Jeg har været plaget af Samvittighedsnag disse sidste 5 Maaneder over, at jeg ikke har været mere for dig.

¹⁰ Tak for de lykkelige Stunder, vi har haft sammen, jeg har genoplevet mit Liv endnu en Gang i disse ensomme Maaneder, og mange Gange har du i den Anledning været i mine Tanker. Du har mange Gange ledet mig nænsomt ved Haanden i mine Barndomsaar, bedre Mor end jeg har ingen haft.

¹⁵ Haaber, du maa leve mange lykkelige Aar endnu, lad din Kærlighed til mig komme min lille Datter til gode.

Mine sidste kærlige Hilsener.

Svend.

3e. Rikke Lagersted-Olsen: Fra håndskrevne breve til Facebook. Om brevgenren fra 1700-tallet til i dag

Teksten er gjort tilgængelig på Bakkehusmuseets hjemmeside i 2014.

Rikke Lagersted-Olsen, dansk litteraturhistoriker, museumsinspektør på Bakkehusmuseet.

Et brev formidler et indhold fra en afsender til en modtager, og i den forstand er brevgenren et kommunikationsmedie. Et brev kan både være en enkeltstående tekst, eller være del af en større tekstmængde, en brevveksling. Et brev udgør typisk en slags skriftlig dialog, fordi afsender ofte forventer et svar fra modtager, stiller spørgsmål, som modtager skal tage stilling til, eller giver rum for debat i sit brev. Brevskrivning aktiverer derfor afsender og modtager på en anden måde end andre tekster, fordi der etableres et fællesskab imellem dem. Fællesskabet mellem de to parter giver som regel brevene en stemning af ægthed, spontanitet og intimitet.

¹⁰ Breves funktion er at etablere netværk imellem mennesker, og brevskrivning er derfor en social handling. I modsætning til mange andre teksttyper har den skrivende som regel et konkret billede af, hvem der skal læse brevet.

Nogle breve er personlige, mens andre er professionelle. Personlige breve kan være breve til venner og familiemedlemmer, fødselsdagshilsener, postkort m.fl.

¹⁵ Professionelle breve kan være breve med et retsligt indhold, en kontrakt, et testamente eller lignende. (...)

Intentionen med breve kan være meget forskellig. Udover at berette om hverdagens begivenheder, kan breve bruges til at udtrykke afsenders filosofiske tanker, de kan bruges i opdragende øjemed, fx i forsøget på at danne modtageren åndeligt eller intellektuelt, eller de kan bruges til at give udtryk for følelser og lidenskaber.

Breve inviterer os ofte med ind bag kulisserne, hvor vi hører om følelser og personlige begivenheder, der bringer os tæt på afsenders privatliv. Som medie formidler brevet alle disse tanker og oplevelser, og brevet skaber dermed et intimt link mellem afsender og modtager.

²⁵ Ligesom jeg-personen i en god roman, kan afsenderen blive en jegfortæller, der beretter om sit eget liv. Brevskrivning kan dermed også være en måde, hvorpå afsenderen kan iscenesætte sig selv.

Udover at give et indblik i brevskrivernes private tanker og følelser kan breve være interessante for en bredere offentlighed. Dette gør sig især gældende, hvis en eller begge brevskrivende er offentligt kendte personer, der i brevform omtaler vigtige historiske begivenheder, politiske handlinger og lignende. De kan fortælle om tanker og motiver bag de handlinger, som har påvirket den historiske gang og det offentlige rum, eller de kan give et stemningsbillede, som supplerer den saglige og nøgterne beskrivelse af et handlingsforløb.